

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

סוד שיח שרפי קודש בהלכות כבוד התורה, מהחברותא השבועית של רשכבה"ג רביה"ק מרן שר התורה זיע"א עם גיסו יבדל"ה מרן פוסק הדור שליט"א.

נערך ונמסר למערכת ע"י הרה"ג ר' חיים מלין שליט"א נכדו ותלמידו של פוסק הדור

בשם הרמב"ם בתשובה (פאר הדור סי' מב), וכן פירש המהרש"א בנדריים שם.

והעיר מוח"ז שליט"א דאמנם מדברי הפוסקים הנ"ל אין ראייה גמורה לנד"ד, דהם דיברו שכיבדו עם הארץ לעלות לתורה לפני תלמיד חכם, ובזה יש ביזוי כבוד התורה, ועל זה נאמר 'כל משניאי אהבו מוות'.

אך עכ"פ שמענו על העניין הגדול של כבוד התורה לכבד ת"ח שיעלה לתורה ראשון, וממילא בנד"ד יש לתת למרא דאתרא עליה בכל שבת, ויש בזה משום כבוד התורה, וגם נרוויח בזה שלא יכשלו באיסור של עליית ע"ה לפני ת"ח.

***

לא לעלות לתורה במקום חשש ביזוי כבוד רבו

הנה אמר מוח"ז שליט"א איך יתכן שהגבאי יעלה אדם לתורה, ולא עלה ולא בירך, ואין בזה חשש משום הא דאמרו בברכות (מה, א) ג' דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם, ואחד מהם מי שנותנים לו ס"ת לקרות ואינו קורא.

ואמר דמשכח"ל באופן שרבו נמצא בביהכ"נ, ובכ"ז כיבדוהו בעליה משום שלא הכירו את רבו, א"כ מהראוי שלא יעלה לתורה אלא יאמר לרבו שהוא יעלה, וכמו"כ אם כבדוהו לברך על כוס של ברכה ולא הכירו את רבו יכבד את רבו, והביא שכן מבואר בשו"ת הרדב"ז (ח"א סי' דש), יעו"ש.

והציע מוח"ז שליט"א הדברים קמיה גיסו מרן רבינו הגר"ח קניבסקי זללה"ה, והסכים עם הדברים, והביא מרן ז"ל סמך לדברי הרדב"ז מגמ' קידושין (לא, ב) דא"ל רב יעקב בר אבוב לאביי, כגון אנא דעד דאתנא מבי רב, אבא מדלי לי כסא, ואמא מזגא לי, היכי איעביד. א"ל מאמך קביל, מאבוכ לא תקבל, דכיון דבר תורה הוא חלשה דעתיה, הרי מבואר דבזלזול מועט עלול להיות חלישות הדעת, והכ"נ.

***

לשאלו לרבו בעצמו, או שיכול לשלוח שליח

הנה נשאל מוח"ז שליט"א שאלה מצויה בתלמיד הרוצה לשאול מרבו שאלות בהלכה וכדומה, אך חושש שיקפיד עליו מרוב חריפותו, ויכול לשאול ספיקותיו דרך מקורבו של רבו, האם יש ענין שיתאמץ ויתגבר על הפחד וישאל את רבו בעצמו, או שיכול לשלוח שליח.

הנה מאחר ובתקופה האחרונה יש המבזים את התורה ולומדיה רח"ל, אמרתי להביא בזה כמה פנינים ומרגליות ששמעתי ממוח"ז מרן עמוד ההוראה הגר"י זילברשטיין שליט"א, ממה שזכה לשאול ולשמוע מגיסו רבינו הגדול מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זללה"ה, בענייני כבוד התורה וחכמיה, ובזכות החיזוק בכבוד התורה נזכה שלא תתחלל ותתבזה התורה"ק:

***

ליתן עליה למרא דאתרא בכל שבת משום כבוד התורה

הנה נשאל מוח"ז שליט"א בקהילה גדולה, שבבית הכנסת מתפללים כאלף איש, ורב בית הכנסת שהוא ת"ח מופלג מקבל עליה לתורה בכל שבת ושבת.

וקמו מעוררים והעירו, שנמצא בגלל זה שיש מתפללים שלא זוכים אף פעם לקבל עליה, כיון שהכהנים והלוויים מקבלים כל שבת עליה, והרב מקבל שלישי (או שישי), נמצא שנשאר לציבור הישראלים הרחב רק כמה עליות בודדות, וכיון שהקהל גדול מאד, נמצא שאדם מקבל עליה אחת לתקופה ארוכה מאד. ואולי יש ליתן למרא דאתרא עליה לתורה רק פעם בחודש, וכיו"ב.

והאריך מוח"ז שליט"א בכמה צדדים וטעמים אם יש ליתן לרב עליה בכל שבת או לא (עי' מ"ב סי' קלו סק"א), וסיים ואמר שהציע הדברים קמיה גיסו מרן רבינו הגר"ח קניבסקי זללה"ה, ומרן ז"ל הסכים עמו דיש ליתן לרב עליה לתורה בכל שבת ושבת, ואמר דהטעם הוא משום 'כבוד התורה'!

[ושמעתי מבן רבינו, הגר"י"ש קניבסקי שליט"א שזקנו מרן הקה"י לא הי' ניח"ל שקוראין אותו לעלות בכל שבוע, והעיר לגבאי ע"ז, כדי שיכבדו גם אחרים. אך אביו מרן ז"ל היה עולה כל שבוע כדי להשלים ק' ברכות].

וציין למה שכתב הפרי מגדים (אש"א ריש סי' מז) בשם הא"ר בשם הכנה"ג, שביאר דברי הגמ' (נדריים פא, א וב"מ פה, ב) שהארץ אבדה על שלא בירכו בתורה תחילה, דהכוונה היא שלא נהגו כבוד לקרות לתלמיד חכם ראשון לתורה, וכע"ז כתב השיטמ"ק (ב"מ שם)

ואמר מוח"ז שליט"א שהציע השאלה קמיה גיסו מרן רבינו הגר"ח קניבסקי זללה"ה, והשיבו דודאי התלמיד צריך לשאול את רבו בעצמו, ואל ידאג מהחריפות של רבו.

והביא מרן ז"ל מה שכתב הרמב"ם (פ"ד מהל' ת"ת ה"ד): 'הרב שלימד ולא הבינו התלמידים, לא יכעוס עליהם וירגו, אלא חוזר ושונה הדבר אפילו כמה פעמים עד שיבינו עומק ההלכה. וכן לא יאמר התלמיד הבנתי, והוא לא הבין, אלא חוזר ושואל אפילו כמה פעמים, ואם כעס עלינו רבו ורגזו, יאמר לו: רבי, תורה היא וללמוד אני צריך, ודעתי קצרה', עכ"ד. הרי מבואר דא"צ לדאוג מרוגזו וכעסו של הרב.

...

ואמר מוח"ז שליט"א דהנה מצאנו בגמ' יומא (מט, א) דרב ששת אמר לאמוריה דרב חסדא – היינו למתורגמנו של רב חסדא, 'בעי מיניה מרב חסדא, הולכה בזר, מהו' – היינו שישאל ממנו הלכה זו, האם הולכת הדם למזבח שנעשתה בזר, האם כשרה או לא. וצ"ב למה לא שאל רב ששת מרב חסדא בעצמו.

ובס' שערים המצויינים בהלכה ביאר באופן נפלא ע"פ הגמ' עירובין (סז, א): 'רב חסדא רב ששת, כי פגע בהדי הדדי, רב חסדא מרתען שיפוטיה ממתנייתא דרב ששת, ורב ששת מרתען כוליה גופיה מפלפוליה דרב חסדא' – היינו דכאשר היו נפגשים זה עם זה, רב חסדא היו שפתותיו רועדות מיראה מבקיאותו של רב ששת בדברי התנאים (וחשש רב חסדא שלא יקשה לו ממשנה על משנה ויאמר לו לתרצן), ורב ששת היה כל גופו רועד מיראה מחריפותו של רב חסדא (שהיה חריף ביותר ועמוק בשאלותיו, רש"י) [והעיר מוח"ז שליט"א דבזבחים (יד, א) הגירסא דבעי אביי מרב חסדא, ע"ש בדק"ס וביעב"ן, ואכמ"ל].

הרי מבואר דרב ששת היה כל גופו רועד מיראה מחריפותו של רב חסדא, ולזה י"ל דלא היה מוכן לקבל על עצמו להיות נרתע, כי לא בכל עת מוכן לזה, עכ"ד שערים המצויינים בהלכה. והיינו דחלק כבוד גדול לרב חסדא, וצריך לזה הכנה נפשית, ולכן שלח שאלתו דרך מתורגמנו דרב חסדא [וכמו שהוסיף מוח"ז שליט"א דאם לרב ששת לא היה זמן או דרך לשאול בעצמו, לא הייתה הגמ' מאריכה לציין פרט זה, אלא רק בעי רב ששת הולכה בזר מהו, ומדהביאה הגמ' כ"ז משמע דיש בכך הוראה בהל' ת"ת, וע"כ כדברי השמ"ב].

ועכ"פ חזינן דכיון דפיחד רב ששת מרב חסדא, לכן לא שאל בעצמו, ואולי הכ"נ אם התלמיד ירא מחריפות רבו, יכול לשלוח המשמש לשאול.

והציע מוח"ז שליט"א כל זה קמיה גיסו מרן רבינו הגר"ח קניבסקי זללה"ה, ואמר מרן ז"ל דאין זה שייך לענייננו, דאפילו אי נימא כדברי השמ"ב דרב ששת נמנע מלשאל לרב חסדא בעצמו משום חריפותו דרב חסדא, מ"מ לא היה זה מחמת פחד בעלמא, אלא משום כבוד התורה שהרגיש שעדיין אינו מוכן לכבדו כראוי, משא"כ מי

שאינו רוצה לשאול את רבו משום פחד בעלמא, בוודאי צריך לסלק הפחד מעצמו ולשאול את רבו בעצמו, ואל ידאג מהחריפות של רבו, וכדברי הרמב"ם הנ"ל.

...

מרן הגר"ח הדליק האור ביו"ט של גלויות כי החזו"א צווה עליו מוח"ז שליט"א סיפר מעשה ששמע מגיסו מרן רבינו הגר"ח קניבסקי זללה"ה, דהנה כידוע מרן החזו"א היה מקפיד שלא לעשות מלאכה ביו"ט שני בבני ברק, משום דחשש לדעת הרמב"ם דהיכן שהשלוחים לא הגיעו בפועל, יש לנהוג כיו"ט שני, ואולי השלוחים לא הגיעו לבני ברק.

אך פעם אחת ביו"ט שני ביקש מרן החזו"א ממרן הגר"ח ז"ל להדליק עבורו את החשמל, ואע"פ שמרן ז"ל גם היה חושש לזה, מ"מ קם והדליק, משום כבוד התורה דהחזו"א, שהוא דאורייתא.

ודן שם מוח"ז שליט"א דאם החזו"א חשש לשיטה זו, איך א"כ ביקש ממרן זללה"ה להדליק החשמל (עי' מג"א סי' תרכד סק"ז). והציע השאלה קמיה גיסו מרן זללה"ה, והשיבו דהחזו"א החמיר לחומרא ולא לקולא.

והיינו דהחזו"א לא רצה כלל שידעו שהוא מחמיר ביו"ט שני, וכיון שרצה ללמוד ולא היה יכול ללמוד בגלל שאין אור, אילו לא היה שם אדם היה מדליק בעצמו, דאם בגלל החומרא אינו יכול ללמוד הרי החומרא של אי הדלקת חשמל היא קולתו שאינו יכול ללמוד, והיה מדליק אפילו בעצמו, וכיון דחשב שהגר"ח אינו מקפיד על חומרא זו ביקש ממנו להדליק, ומרן ז"ל עצמו הדליק משום כבוד התורה דאורייתא, ונפלא.

...

במקום שאין מכבדין את גדולי ישראל, אין זוכין שזכותם תעמוד ואסיים ביסוד נורא ששמעתי ממוח"ז שליט"א [והובא בספרי 'חמדת חיים' (עמ' שג)] דבמקום שאין מכבדין הצדיקים וגדולי ישראל, לא זוכים שהצדיקים יגנו עליהם מצרות.

והביא שכן מבואר בשפת אמת (תענית כא, ב) שכתב לבאר הא דמציינו שם דבסורא הוות דברתא (דבר – מגיפה), בשיבכותיה דרב לא הוות דברתא, סברו מיניה משום זכותיה דרב דנפיש, איתחזי להו בחילמא (להנך אינשי דסברי משום זכותיה דרב הוא): רב דנפישא זכותיה טובא הא מילתא זוטרא ליה לרב, אלא משום ההוא גברא דשייל מרא זבילא לקבורה' (היינו מעדת ואת לקבורה, ומשום זכות דקבורה מדדו בו מדה כנגד מדה, רש"י).

ותמוה דאם זכותיה דרב נפיש – א"כ בכלל מאתיים מנא, והיו צריכים להנצל גם בזכות החסד של הקבורה וגם משום זכויותיו של רב, וביאר בזה השפת אמת, וז"ל: 'שם בגמ' הא מילתא זוטרא ל' לרב. ותמוה כמ"ש במהרש"א דהא בכלל מאתיים מנה ע"ש, ול"נ לפרש וכו'... מיהו גם לפי פשוטו י"ל דאי הוי בזכותו הוי מציל טפי, א"כ ע"כ אין זכותו מגין עליהם מטעם דלא צייתי ל' או שאין מכבדין אותו כראוי והצלה שלהם הי' מטעם אחר', עכ"ד.

הרי מבואר בזה דאם אין מצייתים ומקשיבים לדברי הצדיק, או שאין מכבדין אותו כראוי, אין זכות הצדיק מגינה עליהם, ודו"ק. יתן ה' שנזכה להתחזק בכ"ז, ובזכות זה נזכה שתעמוד לנו זכות כל הצדיקים והחכמים, עד ביאת גוא"צ בב"א.

~ הונצח השבוע לרפואתו השלימה של הרה"ג ר' יעקב בן שירה (גלר) שליט"א.

~ ברכת מזל טוב שלוחה להמשיב הגאון רבי אברהם חיים שציגל שליט"א מרבני המכון לרגל אירוסים ביתו.

~ ברכת מזל טוב שלוחה להמשיב הגאון רבי יששכר ברוך גולדנטל שליט"א מרבני המכון לרגל הולדת נכדו, בן לבנו הרב דוד הי"ו.

באדיבות קו שיח יצחק, שיעורי ודברי מרן פוסק הדור שליט"א – 04-376-0582

יו"ל ע"י מכון "דרך אמונה" בקול ובכתב – קו דרך אמונה: 0799-211-666 לקבלת הגיליון במייל: a0799211666@gmail.com